



SANAYİ ZAYIF İSTİHDAM GÜÇLÜ SEYREDİYOR

Geçtiğimiz yıl imalat **sanayi** yüzde 0.2 oranında daralmıştı. Bu yıl da benzer bir tablo bekleniyor. Ekonomideki soğumaya rağmen, işgücü piyasası güçlü. İşsizlik oranı martta yüzde 7.9'a geriledi. **Sanayide** iş kayıpları devam etse de hizmetler, ticaret ve inşaat sektörleri istihdamı yukarı çekiyor

**Nurullah
GUR**



Ekonomik perspektif

nurullah.gur@sabah.com.tr

Yüksek finansman maliyetlerinin yanı sıra içeride ve dışarıda artan belirsizlikler, ekonomik göstergelerin karmaşık bir görünüm sergilemesine neden oluyor. Turizm, hizmetler ve ihracat iktisadi aktiviteyi desteklese de **sanayi** sektöründe hissedilir bir yavaşlama var. Özellikle de imalat **sanayinin** de... ISO imalat **sanayi** PMI endeksi, 13 aydır yavaşlama bölgesinden çıkmadı. Nisan ayında genişleme bölgesinde kalmayı başaran tek sektör, gıda ürünleri oldu. Geriye kalan dokuz sektörün içerisinde durumu en kötü olan ise tekstil sektörü.

Birçok sektörde iç siparişler durgun bir seyir izlerken, ihracattan gelen destek de yeterli olmuyor. İçeriden ve dışarıdan gelen yeni siparişlerin stoklardan karşılanabildiği bir denkleme üretim yavaşlıyor. Geçtiğimiz yıl imalat **sanayi** yüzde 0.2 oranında

daralmıştı. **Sanayinin** genelinin büyümeye katkısı da oldukça düşmüştü. Şu ana kadar ki mevcut gidişat, 2025'i de benzer bir tabloyla kapatacağımıza işaret ediyor.

Yıl başındaki genel beklenti, ikinci çeyrekte itibaren **sanayide** toparlanmanın başlayabileceği yönündeydi. Ancak son birkaç haftadır yaşanan gelişmeler, bu beklentiyi boşa çıkardı. İmalat **sanayi** için 2025 kayıp bir yıl olabilir.

İŞSİZLİK ORANINDA BİR İLK

Ekonomideki soğumaya rağmen, işgücü piyasası güçlü kalmaya devam ediyor. İşsizlik oranı mart ayında yüzde 7.9'a geriledi. 2005'ten bu yana aylık olarak açıklanan işgücü istatistiklerinde ilk defa yüzde 8'in altında bir işsizlik oranına şahit olduk. İşgücüne katılımın artış kaydettiği bir ayda işsizlik oranının

gerilemeye devam etmesi dikkat çekici. Daha önceki birkaç ay işsizlik oranındaki düşüş, istihdam artışından ziyade işgücüne katılımdaki düşüştü. Bu sefer böyle olmadı. İşgücüne katılım da arttı; fakat yeni istihdam sayısı işgücüne katılımdaki artışın üzerinde yer aldı. **Sanayide** iş kayıpları devam etse de hizmetler, ticaret ve inşaat sektörlerindeki istihdam artışları istihdamı yukarı çekiyor. İşgücü piyasasında ezber bozan bir dönemin içerisindeyiz demek yanlış olmaz. Tabi burada yarı zamanlı ve esnek çalışma modellerine dayalı istihdamın Türkiye'de kendini daha fazla göstermeye başladığını da altını çizmek gerekiyor.

İHRACATA RAĞMEN AÇIK ARTTI

Bu hafta açıklanan nisan ayı dış ticaret verileri de ekonomik görünümdeki karmaşık

tablonun bir başka boyutunu yansıtıyor. Geçtiğimiz ay 20.9 milyar dolarlık ihracatla, tüm zamanların en yüksek ikinci nisan ayı ihracatı kaydedildi.

İhracat tarafındaki yüzde 8.5'lik artış olumlu gibi gözükse de madalyonun diğer tarafında ithalat yüzde 12.9 arttı.

2024'te gerileyen dış ticaret açığı, 2025'te artış eğilimine girdi. Yılın ilk dört ayında dış ticaret açığı 30.1 milyar dolardan 34.5 milyar dolara yükseldi. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise yüzde 73.4'ten yüzde 71.4'e indi.

Döviz kurlarındaki gelişmeler sonucunda görece ucuzlayan ithal ürünler, tüketim ithalatını özendiriyor. İthalattaki artışın bir numaranı nedeni bu. İthalatın bir diğer tetikleyicisi ise altın. İç ve dış kaynaklı belirsizlikler yatırım aracı olarak altına olan talebi artırıyor. Bu eğilim, ithalat rakamlarına da yansıyor.

GUVEN TAZELEME İHTİYACI VAR



MEVCUT tablo, vatandaşlardan reel sektöre ve finansal yatırımcılara kadar tüm iktisadi aktörlerin ekonomi programına bir güven tazeleme ihtiyacı duyduklarına işaret ediyor. Bunun için bazı inceleme dokümanlarına ve bütüncül bir politika yaklaşımına ihtiyaç var:

- Enflasyonu arz tarafından tetikleyen üretim, planlama ve rekabet koşulları ile ilgili sorun ve aksaklıklara yönelik orta ve uzun vadeli politikalar
- Emek yoğun geleneksel sektörlerin dönüşümüne yönelik kapsamlı bir yol haritası
- Reel sektörün finansal darboğazını gevşetmeye dönük nitelikli ve seçici finansman paketleri
- Gelir dağılımındaki bozulmayı düzeltmeye dönük vergi ve emek politikaları
- Ticaret savaşlarındaki yayılmaya karşı proaktif ticaret ve yatırım diplomasisi hamleleri
- Hizmet ihracatındaki imlemenin katıcı kılcak yeni açılımlar...



**ÖMER FARUK
BİNGÖL**
EKOTREND

ofbingol81@gmail.com

Sektörlerde 12 aylık getiriler

Borsa yatırımı için sıklıkla dile getirilen 'uzun vade' perspektifinin 'biraz uzadığı' dönemden geçiyoruz. Şöyle ki Borsa İstanbul'da BİST 100 endeksi ilk defa Şubat 2024'te 9.100'lü seviyeleri gördü. Geçen hafta ise endeks 9.167'den kapanış yaptı. Aradan geçen 15 aylık süreçte endeks, TL bazında aynı seviyelerde bulunuyor. Geçen yıl temmuzda görülen 11.252 ve kasımda test edilen 8.566 seviyeleri, bu dönemdeki zirve ve dip noktalar oldu.

Tabii ki borsa yatırımı hisse bazlı yapılıyor. Ancak endeks, hisse ve sektör performanslarını da büyük ölçüde yansıtıyor. Son 12 ayda Yatırım Ortaklığı, Spor, Kimya, Metal Eşya, Elektrik, Tekstil, Bilişim, Sınai, Kâğıt, Bankacılık, Holding ve Turizm gibi sektör endeksleri %40-%10 arasında değer kayıpları yaşamış.

Buna karşılık 'Finansal Kiralama' endeksinde getiri %102,61 olarak gerçekleşmiş. İnşaat, Madencilik, Teknoloji, Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı, İletişim, Taş Toprak, Sigorta, Ticaret, Ulaştırma gibi endekslerde %3-%40 arasında nominal primler öne çıkmış. Bu endekslerin reel getirisi ise enflasyonun altında kalmış.

Aslında salgın sonrası 2021-2023 aralığındaki hızlı hareketlerin hazmetme döneminin devam ettiği söylenebilir. 'Dezenflasyonist süreç' olarak tanımlanan bu dönemin 'ne zaman sonlanacağı' sorusunun cevabını ararken enflasyona bakılacak. Yarın açıklanacak nisan enflasyonu önemli. Piyasa beklentileri %2,80-%3,20 aralığında... Bu bandın alt sınırına yakın ya da altında gerçekleşecek bir TÜFE, piyasaya da biraz moral verebilir.

GEÇEN HAFTA 10.000 TL Ne Oldu?

MEVDUAT (TL)	10.079
DOLAR	10.034
ALTIN (Gram)	9.963
BORSA (BİST100)	9.719

Not: 25.04.2025 / 02.05.2025

Yükselenler (BİST100)

HİSSE	SON	DEĞİŞİM
KTLEV	83,90	%16,53
RALYH	123,00	%10,51
BSOKE	20,62	%7,34
PASEU	63,00	%5,18
EFORC	88,20	%5,00

Düşenler (BİST100)

HİSSE	SON	DEĞİŞİM
OYAKC	22,94	%-14,85
BRSAN	361,75	%-9,45
LMKDC	26,62	%-9,27
ALARK	90,40	%-9,24
ARCLK	112,80	%-8,37

Ne Oldu?

- ISO İmalat PMI nisanda değişim göstermeyerek, 47,3 seviyesinde sabit kaldı.
- ABD ekonomisi bu yılın ilk çeyreğinde, büyüme beklentisinin aksine %0,3 daraldı.
- ABD'de tarım dışı istihdam nisanda, 177 bin kişi artarak beklentileri aştı.

Ne Olacak?

5 Mayıs Pazartesi

- Türkiye/Enflasyon (Nisan)
- ABD/PMI Endeksleri (Nisan)

7 Mayıs Çarşamba

- ABD/FED Faiz Kararı

8 Mayıs Perşembe

- İngiltere/Faiz kararı

9 Mayıs Cuma

- Türkiye/Sanayi Üretimi (Mart)

'Tarife gerilimi' kaynaklı küresel fırtınayı da görmekten gelemezsiniz. Muhtemel anlaşmalar, risk iştahını artırabilir. Bütün bu iç ve dış denklemde TL mevduatı, para piyasası fonları gibi 'risksiz' ve altın gibi 'güvenli liman' alternatiflerin öne çıkması da borsayı biraz geri planda bıraktı.

YASAL UYARI: Burada yer alan bilgi, yorum ve tavsiyeler "Yatırım Danışmanlığı" kapsamında değildir. Kişisel görüşlere dayanmaktadır. Mali durumunuz, risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteriler arasında imzalanacak sözleşme çerçevesinde sunulmaktadır. Bu nedenle burada yer alan bilgilere dayanarak yatırım kararı verilmesi gerekmektedir.



DÜNYADA PAZARLIK SİYASETİ ÖNE ÇIKIYOR

REKABET BÜYÜYECEK

VİZE SORUNU ÇÖZÜLMELİ

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Meclisi'nin nisan ayı toplantısı "Küresel Ticaret Gerilimlerinin Gölgesinde Türkiye Sanayisi: Riskler ve Stratejik Seçenekler" gündemi ile gerçekleştirildi. **İSO Başkanı Erdal Bahçivan**, küresel ticaretin ciddi risk altında olduğunu belirterek, yaşananların basit bir ticaret geriliminden ibaret olmadığını, iki küresel gücün, ABD ve Çin'in hegemonya savaşına tanık olduğunu belirtti. Ülkelerin yeni yatırımları kendisine çekmek için büyük bir rekabet içerisinde olacağını vurgulayan Bahçivan, "Türkiye de kendisini buna hazırlamak durumunda" dedi.



Erdal Bahçivan

Türk iş dünyasının en önemli ticaret partneri olan Avrupa Birliği ile yaşanan ve artık kangren halini alan vize krizine de değinen Bahçivan, şunları söyledi: "Tüm dünyada pazarlık siyasetinin öne çıkacağı bir dönemde bu konu artık ertelenemez bir hal aldı. Türkiye'nin ekonomik gücünün yanına bile yaklaşamayan bazı ülkeler maalesef AB'ye vizesiz seyahat ederken; AB ile 30 yıllık bir gümrük birliği bulunan ülkemizin vatandaşları, vize alabilmek için aylarca beklemek zorunda kalıyor."

MÜZAKERE MASASINDA OLMALIYIZ

Artık hem ABD pazarında oluşabilecek fırsatları değerlendirmek hem de başta vize sorunu olmak üzere AB ile daha güçlü bir müzakere süreci yürütmek zorunda olduğunu anlatan Bahçivan, şöyle konuştu: "Bizler halihazırda köklü bir müzakere kültürünün içinden gelen iş

dünyası temsilcileri olarak bu işi zaten yıllardır adeta doğal bir refleks olarak hayatımızın farklı dönemlerinde yapmaktayız. Bu nedenle, iş dünyasının, **sanayicilerimizin** ve ihracatçılarımızın bu süreçte yapılacak tüm pazarlıklarda güçlü bir şekilde masada yer alması gerekiyor."



TELEF OLAN TÜRK EKONOMİSİ

VERİLER İMALÂT **SANAYİSİNDE** YAYGIN DARALMA SİNYALİ VERİRKEN EKONOMİSTLER,
“TELEF OLAN TÜRK EKONOMİSİDİR, İŞTİR, AŞTIR, EKMEKTİR” DİYOR.

İSTANBUL Sanayi Odası ile S&P Global tarafından yayınlanan Nisan 2025 Türkiye Sektörel PMI raporu, imalat **sanayisinde** yılın ikinci çeyreğine yaygın ve derinleşen bir durgunlukla girildiğini ortaya koydu. Rapora göre yalnızca gıda ürünleri sektörü büyümeye eşiği olan 50 puanın üzerinde kalırken, diğer tüm sektörler üretim, sipariş ve istihdamda düşüş yaşadı. Özellikle tekstil, giyim ve taşıt sektörlerinde çöküşe varan gerilemeler kaydedildi. **ISO** raporunda, firmaların büyük bölümünde yeni siparişlerin ve üretimin daraldığı, istihdamın ise sekiz sektörde gerilediği belirtildi. Verilerin açıklanmasının ardından ekonomistlerden art arda değerlendirmeler geldi.



Serkan Özcan

ÜRETİM DARALİYOR, MALİYETLER ARTIYOR

Ekonomist Serkan Özcan, sosyal medya platformu X'te yaptığı paylaşımında, Türkiye'nin içinde bulunduğu ağır ekonomik tabloyu sert sözlerle eleştirdi. Özcan açıklamasında, “Gıda sektörü hariç bütün



Prof.DR. Hakan Kara

imalat **sanayi** sektörlerinde üretim daralıyor. Tekstil sektörü çok ağır bir yük altında. İhracatın motoru olan tüm sektörlerde yeni işe alımlar çoktan durdu, istihdam azalıyor. İmalât **sanayisinde** girdi maliyetleri enflasyonu son bir yılın en yüksek seviyesinde” diyerek krizin derinli-

ğine dikkat çekti. Özcan, milyonlarca işçinin aylık sınırının altında çalıştığını, emekli ve memurların geçim sıkıntısı çektiğini vurgulayarak, “Telef olan Türk ekonomisidir, iştir, aştır, ekmeştir” dedi.

BUNLAR DAHA İYİ GÜNLERİMİZ

Kara'nın haberine göre, Prof. Dr. Hakan Kara, sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımında şu ifadeleri kullandı: “Nisan ayı itibarıyla, iki sektör dışında **sanayide** ciddi yavaşlama gözleniyor.” Ayrıca daha önce yaptığı uyarıya atıfla, “Geçen yıl Ağustos'ta **sanayi** için yaptığım bu uyarıyı hatırlayan var mı?” diyerek, 2024 yazında paylaştığı “Moral bozmak istemem, ama bunlar daha iyi günlerimiz” sözlerini yeniden gündeme taşıdı. **Haber Merkezi**



Türkiye İmalat PMI nisanda değişmedi

Türkiye İmalat PMI, nisanda bir önceki aya göre değişim göstermeyerek 47,3 seviyesinde gerçekleşti ve sektörün performansındaki bozulmanın sürdüğüne işaret etti. Faaliyet koşullarında kesintisiz yavaşlama eğilimi 13. aya ulaştı.

Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan imalat **sanayi** performansında en hızlı ve güvenilir referans kabul edilen **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye** İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) anketinin Nisan 2025 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değeri olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde

iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, manşet **PMI endeksi** nisan ayında bir önceki aya göre değişim göstermeyerek 47,3 seviyesinde gerçekleşti ve sektörün performansındaki bozulmanın sürdüğüne işaret etti. Faaliyet koşullarında kesintisiz yavaşlama eğilimi 13. aya ulaştı. Veriler 9 Nisan ile 23 Nisan sabahı arasında toplandı ve anket, geçen ayın 23'ünde yaşanan depremin öncesinde tamamlandı.

Nisan ayında manşet **PMI endeksine** paralel olarak üretim de üst üste 13. kez yavaşlama kaydetti. Bu konuda firmalar zorlu dış piyasa koşullarına ve talepteki dur-

gunluğa dikkat çekti. Üretimdeki düşüş belirgin olmasına rağmen mart ayına göre daha hafif gerçekleşti.

Benzer şekilde hem toplam yeni siparişler hem de yurt dışından alınan yeni siparişlerde daralmalar ikinci çeyreğin başında hız kesti. Bununla birlikte hem iç piyasada hem de yurt dışı pazarlarda talep koşulları durgun olmaya devam etti. İmalatçılar, yeni siparişlerdeki yavaşlamaya bağlı olarak istihdamı ve satın alma faaliyetlerini azalttı. Böylece düşüş eğilimi istihdamda beşinci aya, satın alma faaliyetlerinde ise on ikinci aya ulaştı. Firmaların stok seviyelerini de azalttıkları

görüldü. İmalatçılar, girdilere yönelik talebin durgun seyrine bağlı olarak, tedarikçilerin teslimatlarını nisanda üst üste ikinci ay hızlandırdığını belirtti. Tedarikçi performansında Aralık 2022'den bu yana en belirgin iyileşme kaydedildi. Öte yandan Türk lirasındaki değer kaybı ve ham madde maliyetlerindeki yükselişe bağlı olarak girdi fiyatları enflasyonu son bir yılın en yüksek düzeyine çıkı. Bu faktörler aynı zamanda satış fiyatlarındaki artışın da sürmesine yol açtı. Nihai ürün fiyatlarında enflasyon ivme kazanarak son yedi ayın en yüksek düzeyine çıktı. **(ekonomim.com)**